

په‌له‌ی پاییز

نووسیڼی: مامه‌ند جه‌هان میه‌هن

خوړی خه‌والووی پاییز، کز و بچ واز و سه‌رما بردوو، وه‌ک کونده‌بوو له سووچینکی که‌له‌که هه‌لکورما بوو، جارجار تیشکی رۆژ بۆ ئه‌وه‌ی له دوارۆژ رووزه‌ردی ره‌زه‌وان نه‌بیت، به‌ناز و کریشمه چهنه‌د چرکه‌یه‌ک خو‌ی راده‌نا و تیشکی زی‌رینی نیشان ده‌دا، که‌چی له چاوترووکانیکدا زیز ده‌بووه و سه‌ر له نوی ده‌تورا و خو‌ی له پال که‌ژه‌که‌دا حاشار ده‌داوه.

ئهم رۆژانه زور زوو تیه‌ری و خه‌زه‌لوهر به‌ره‌و سه‌رما وه‌ز خزی و جوگه‌ئاو به‌ستی و سیخوار وه‌ک جاوی سپی زه‌وی داپوشی و ره‌شه‌با هه‌لیکرد و ره‌نگ و رووی هه‌موو سرشتی گوړی و دیسان زستان هاته‌وه و سارد و سه‌رما به‌رده‌رکی پیگرتین.

سه‌ر له ئیواره که به تیره‌شانیکدا به‌ره‌و شیوه‌که شوپ بووینه‌وه، شلیوه‌ی ده‌کرد، به‌لام هه‌ر که به رووکاری ئاوایدا که‌وتین لی کرده‌وه و زریان هه‌لیکرد و تووله‌ریه‌کانی کزر کرده‌وه.

گوند له‌سه‌ر گردی‌کی هه‌لتوقیو هه‌لکه‌وتبوو، هه‌ر که ده‌نگی سه‌گوه‌ر بلیند بوو، چهنه‌د که‌س به‌پیرمانه‌وه هاتن و سه‌گه‌کانیان لیده‌رکردین، دیار بوو سو‌سه‌یه‌کیان کردبوو و ئاگادار بوون که ئیمه به‌ره‌و ئهم گونده به‌ریوه بووین.

ئهو شه‌وه من وه‌به‌ر مائی‌ک که‌وتم که به‌ته‌نیا له‌و سه‌ری ئاواپی

هه ئكه وتبوو، له يه كهه نىگادا لام وابوو به سهه پر سه دا كه وتووم، كه وهه و بچوو كيان به چاوى پر له گريان به خىريان هينام و منيان بو ده ورى ئاگرى ته ندوور په وانه كرد.

من كه بو سه سانه وه له په سيونكى بى مه ترسى ده كه رام، گومان چه ترى له سهه هه لدام و وهك كرم له گيانم به ربوو و تىنى بو هينام و هانى دام بو ئىرم و بى رسم كه چى روويداوه؟

له ولامدا كوتيان كه گو ئىره كه يه كى ساوايان نه مرؤ مردار بو ته وه.

من تاو ئىك لى يان رامام و به وردى سرنجم دان به لام ئىتر تىمام و هىچم پىنه ما پىيان بى ئىرم.

كو ئىره يه كى خرىن له لانكدا خه رىكى گروگال بوو، جگه له ده سرازه ي رهنگاو رهنگ له چه ند لاهه مووروو و زه نگانه و زهنگوله و گولىنگه و كووژه كه ي چاو و زارى پىوه هه ئواسرابوو. داىك له گه ل راژاندى بى شكه به لوى ده سماله كه ي باوباو ئىنى فىرى منداله كه ي ده كرد، به لام كو ئىره كه فرمى سكى داىكى ده بىنى نه وىش ده گريا و گومانى له راستى كايه ي نه م روژه ده كرد.

نه و شه وه با هه داى نه دا و به هاژ و هووژ به نىوان په لكى جه گه ن و قامىش و سىسووى لىوه سوانه و بنى مىچدا خو ي به دىوى ژووردا ده كرد.

تاو ئىك چاوه رى ماىن به لكوو بايه كه ي بخات به لام زورى در ئىزه كىشا، ژنى خانه خو ي چىتر خو ي بو راگرى نه كرا و هه ستا و

سندھ گلیکی له قور و چلپاوی بهر دهرگا وهردا و لوچیک کای پيدا کرد و شیلای و لولوی دا و چهند تۆپه قورپی له دیوی دهره وه پيدا کيشا، ئیتر نه و جار کونپر بوو و گزه با دهنگی نه ما و ههست و خوستی لیبرا.

له میژ بوو دژوین بووم و له وه تی گه لاویژ نه گووتبوو خۆم نه شۆردبوو، نه و ماوه یهش ته نیا له ناو کوخ و کهوئل و کاوله دیاندا خه وتبووم، خانه خوئی نه و شه وه ئاگی لیبوو که من تا به ربه یان خۆم هه لکراند و خه وم به چاودا نه هات.

بۆ به یانی ته ندووریان داخست و جله کانمیان تیوه شاندا، نه و جار له سه ر شۆرکه ی ما ل ژن به مه سینه ئاوی پيدا کردم و کابرا کیسه ی لیدام، هه ر دوانیان له بهر یه کیان ده گپراهه وه و ده یانبۆلاند که من کوا بۆ نه م کپو و دۆل و گونده و یله ده بم و ده بووايه له لای که س و کاری خۆم بوام.

چاوم لیبوو ژنه که مانگی ده دۆشی، چه رمی گو یلکه که یان هه لدروو بوو و به کا و گزه ئاخنی بوو و له پيش مانگا که یان را گرتبوو، مانگا که ش وه ک نه یزانیبیت چی روویداوه له سه ره خو سه ر و گو پی ده لیسته وه.

کیژی گه وه ی ما ل ده ستیک پوزه وانیه نیشاندام که خوی چنیبووی و داوای لی کردم که لی بکرم. پوزه وانه که م لیوه رگرت و دهستم بۆ باخه لم برد و نه وه ی پیمبوو له مستم کرد. هه ر چهند کوتی نه وه زۆره لیم وه رنه گرته وه.

دواتر باوکی هات و پووله که ی هینایه وه، دهستیم گرت و پیم کوت: من به دووری دهزانم تازه تا به هار ریگام له هیچ دووکان و بازاریک بکه ویت، ئە گەر هات و ریکهوت من دیسان په کم ناکه ویت. ئەو پارهیهش دوستیکی دلسۆز له شاره وه بۆی ناردووم، بۆ من ته نیا رینده گریت به لام رهنگه بهم زستانه کون و که له بهریک بۆ تۆ بگریت.

کابرا هه ناسه یه کی هه لکیشا و کوتی: شه و که هاتی بۆ مالمان و ژن و مندال به تیگرا بۆ گویره که که ده گریان، چاوم لیت بوو سهرت سور ما و لیمان تینه ده گه یشتی، ئیمه ترسی ئە وه مان ریکه و تبوو که تازه مانگا ویشک ده کا و هه لده چۆری و سئ مانگی زستان بی پیخۆر بمینینه وه، به لام ئیستا دهزانم که هه رگا ده رگایه کت لیگیرا، خوا به لایه کی تردا ده لاقه یه کت به روویدا ده کا توه. په له ی پاییز. خۆری خه والووی پاییز، کز و بی واز و سه رمابردوو، وه ک کونده بوو له سووچیکی که له که هه لکور مابوو، جار جار تیشکی رۆژ بۆ ئە وه ی له دوارپۆژ رووزه ردی ره زه وان نه بیته، به ناز و کریشمه چهند چرکه یه ک خۆی راده نا و تیشکی زیرینی نیشان ده دا، که چی له چاوتروو کانیکدا زیز ده بووه و سهر له نوێ ده تۆرا و خۆی له پال که ژه که دا حاشار ده داوه.

ئهم رۆژانه زۆر زوو تیه پیری و خه زه لوه ر به ره و سه رماوه ز خزی و جوگه ئاو بهستی و سیخوار وه ک جاوی سپی زه وی داپۆشی و ره شه با هه لیکرد و ره نگ و رووی هه موو سرشتی گۆری و

ديسان زستان هاتوه و سارد و سه‌رما به‌رده‌رکي پيگرتين.

سه‌ر له ئيواره که به تيره‌شانیکدا به‌ره و شيوه که شور بووینه‌وه، شلتيوهی ده‌کرد، به‌لام هه‌ر که به رووکاري ئاويدا که‌وتين ليی کرده‌وه و زريان هه‌ليکرد و تووله‌رپيه کاني کزر کرده‌وه.

گوندا له‌سه‌ر گرديکي هه‌لتوقيو هه‌لکه‌وتبوو، هه‌ر که ده‌نگي سه‌گوه‌ر بليند بوو، چهند که‌س به‌پيرمانه‌وه هاتن و سه‌گه‌کانيان ليده‌رکردين، ديار بوو سو‌سه‌يه‌کيان کردبوو و ئاگادار بوون که ئيمه به‌ره‌و ئه‌م گونده به‌رپوه بووين.

ئه‌و شه‌وه من وه‌به‌ر مالکي که‌وتم که به ته‌نيا له‌و سه‌ري ئاويي هه‌لکه‌وتبوو، له يه‌که‌م نيگادا لام وابوو به‌سه‌ر پرسه‌دا که‌وتووم، گه‌وره و بچووکيان به‌چاوي پر له گريان به‌خيريان هينام و منيان بو‌ده‌وري ئاگري ته‌ندوو‌ر په‌وانه‌کرد.

من که بو‌حه‌سانه‌وه له په‌سيونيکي بي مه‌ترسي ده‌گه‌رام، گومان چه‌تری له‌سه‌ر هه‌لدام و وه‌ک کرم له گيانم به‌ريوو و تيني بو‌ هينام و هاني دام بو‌يرم و به‌رسم که چي روويداوه؟

له ولامدا کوتيان که گوپره‌که‌يه‌کي ساوايان ئه‌مرو مردار بو‌ته‌وه.

من تاويک لي يان رامام و به وردی سرنجم دان به‌لام ئيتر تيمام و هيچم پينه‌ما پينان بيژم.

کو‌رپه‌يه‌کي خرپن له لانکدا خه‌ريکي گروگال بوو، جگه له ده‌سرازي په‌نگاو‌ره‌نگ له چهند لاهه مووروو و زه‌نگيانه و

زەنگۆلە و گۆلینگە و کووژە کە ی چاو و زاری پێوە هە ئاسرابوو. دایک لە گەڵ راژاندنی بێشکە بە لۆی دەسمالە کە ی باوباوێنی فێری مندالە کە ی دە کرد، بە لām کۆرپە کە فرمیسکی دایکی دە بینی ئەویش دە گریا و گومانی لە راستی کایە ی ئەم رۆژە دە کرد.

ئەو شەو بە هەدای نەدا و بە هاژ و هووژ بە نیوان پەلکی جەگەن و قامیش و سێسووی لێو هەسوانە و بنی میچدا خۆی بە دیوی ژووردا دە کرد.

تاوێک چاو هەری ماین بە لکوو بایە کە ی بخات بە لām زۆری درێژە کێشا، ژنی خانە خوی چیتەر خۆی بوو راگیر نە کرا و هەستا و سەندە گلێکی لە قور و چلپاوی بەر دەرگا وەردا و لۆچینک کای پێدا کرد و شیلای و لوولی دا و چەند تۆپە قوری لە دیوی دەرهووە پێدا کێشا، ئیتەر ئەو جار کونێر بوو و گژەبا دەنگی نەما و هەست و خوستی لێبێرا.

لە میژ بوو دروین بووم و لەوە تی گەلاوێژ ئەنگووتبوو خۆم نە شۆردبوو، ئەو ماو هەش تەنیا لە ناو کۆخ و کەوئیل و کاولە دێیاندا خەوتبووم، خانە خوی ئەو شەو ئەگای لێبوو کە من تا بەر بە یان خۆم هە لکراند و خەوم بە چاودا نە هات.

بوو بە یانی تەندووریان داخست و جلە کانمیان تێو هەشاندا، ئەو جار لە سەر شۆرکە ی مأل ژن بە مەسینە ئاوی پێدا کردم و کابرا کیسە ی لێدام، هەر دوانیان لە بەر یەکیان دە گێرپایەو و دە یانبۆ لاند کە من کوا بوو ئەم کێو و دۆل و گوندە وێلە دە بم و

دەبووايە لە لای کەس و کاری خۆم بوام.

چاوم لیبوو ژنە کە مانگای دەدۆشی، چەرمی گوێلکە کەیان
هەلدرووبوو و بە کا و گزرە ئاخی بوو و لە پیش مانگاکەیان
پاگرتبوو، مانگاکەش وەک نەیزانیبیت چی روویداوێه لە
سەرەخۆ سەر و گوێی دەلیستەوێه.

کیژی گەورە ی مأل دەستیک پووزەوانە ی نیشاندام کە خۆی
چنیبووی و داوای لیکردم کە لیبی بکرم. پووزەوانە کەم لیبوەرگرت
و دەستم بۆ باخەلم برد و ئەوێ پیمبوو لە مستم کرد. هەر
چەند کوتی ئەوێ زۆرە لیبم وەرئەگرتەوێه.

دواتر باوکی هات و پوولە کە ی هینایەوێه، دەستیم گرت و پیم
کوت: من بە دووری دەزانم تازە تا بە هار ریگم لە هیچ دووکان و
بازاریک بکەوێت، ئەگەر هات و ریکەوت من دیسان بە کم
ناکەوێت. ئەو پارە یەش دۆستیک دلسۆز لە شارەوێه بۆ ی
ناردووم، بۆ من تەنیا ریدەگریت بە لام رەنگە بەم زستانە کون و
کە لە بەریک بۆ تۆ بگریت.

کابرا هەناسە یەکی هەلکیشا و کوتی: شەو کە هاتی بۆ مألما و
ژن و منداڵ بە تیگرا بۆ گوێرە کە کە دەگریان، چاوم لیب بوو
سەرت سوڕ ما و لیما تینە دەگە یشتی، ئیمە ترسی ئەوێه مان
ریکەوێه و تیبوو کە تازە مانگا ویشک دەکا و هەلدەچۆری و سێ مانگی
زستان بێ پیخۆر بمینینەوێه، بە لام ئیستا دەزانم کە هەرگا
دەرگایە کت لیگیرا، خوا بە لایە کی تردا دەلاقە یە کت

به پرویداده کاته وه.